

Deklinacja IV

- Deklinacja IV

Deklinacja IV

Ważne daty

753 p.n.e. – Legendarna data założenia Rzymu

59 p.n.e. – Urodził się historiograf rzymski, Titus Livius

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I-V.

6. zna podstawowe techniki przekładu tekstu łacińskiego;

7. zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski;

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

17) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu;

18) potrafi w przypadku wyrazów wieloznacznych wybrać znaczenie odpowiednie dla kontekstu/tematyki tłumaczonego tekstu;

Nauczysz się

stosować w zdaniu rzeczowniki deklinacji IV;

tłumaczyć tekst łaciński, w którym została użyta IV deklinacja;

opowiadać o strukturze rzymskiej armii;

definiować pojęcia: [konnica](#), [piechota](#), [portyk](#), [SPQR](#), [sztandar](#).

Odmiana deklinacji IV

Odmiana deklinacji IV - Masculinum

MASCULINUM

Nōminātīvus	Exercitus	Exercitus
Genetīvus	Exercitūs	Exercituum
Dativus	Exercituī	Exercitibus
Accūsātīvus	Exercitum	Exercitus
Ablātīvus	Exercitū	Exercitibus
Vocātīvus	Exercitus	Exercitus

Odmiana deklinacji IV - Neutrum

NEUTRUM

<i>Cāsus</i>	<i>Singulāris</i>	<i>Plūrālis</i>
Nōminātīvus	Cornu	Cornua
Genetīvus	Cornus	Cornuum
Dativus	Cornuī, cornū	Cornibus
Accūsātīvus	Cornu	Cornua
Ablātīvus	Cornū	Cornibus
Vocātīvus	Cornu	Cornua

Wyjątki rodzaju żeńskiego deklinacji IV – Fēminīna dēclīnātiōnis quartae

Dom, online-skills, CC BY 3.0

Dłóń, online-skills, CC BY 3.0

Portyk teatru zdrojowego w Polanicy-Zdroju, wikimedia.org, CC BY-SA 3.0

Plemię, online-skills, CC BY 3.0

Igły do szycia, datowane na I-III w n. e. Mierzą 117 mm i są pokryte oliwkowo zieloną patyną, Muzeum w Los Angeles, ancientresource.com, CC BY 3.0

Dē exercitū Rōmānō

Rzymski legionista grający na Corfu, Wikipedia, CC BY-SA 3.0

Dē exercitū Rōmānō

Exercitus Rōmānus dē **equitātū** et **peditātū cōnstābat**. Exercitus Rōmānus prō patriā pugnābat et victōria exercituum glōriam

magnam patriae **parābat**. Exercituī Rōmānō populus grātiās agēbat, nam oppida, **vīcōs**, agrōs, templa deōrum dēfendēbat.

Poētae semper laudant exercitūs, quī patriam dēfendunt, et dē exercituum victōriīs saepe nārrant. Cornua et tubae exercitum

ad pugnam vocant. In tabulā mīlitem, quī **cornū canit**, vidēs.

Etiam **cervī** cornua habent et cornibus **certant**. Virī, quī cervōs necant, cornua cervōrum servant aut **magnō pretiō vēdunt**.

Źródło:

Ćwiczenie 1

Przeczytaj uważnie tekst *Dē exercitū Rōmānō*. Następnie przyporządkuj do następujących fragmentów tekstu zdania o tym samym/podobnym znaczeniu.

Exercitus Rōmānus dē equitātū et peditātū cōnstābat.

Victōriae exercitūs Rōmānī in librīs poētārum nārrantur.

Exercitus Rōmānus prō patriā pugnābat.

Cornua cervōrum magnā pecūniā emuntur.

Cornua et tubae exercitum ad pugnam vocant.

In exercitū Rōmānō equitātus et peditātus erant.

Virī [...]cornua cervōrum [...]magnō pretiō vēndunt.

Militēs cornū et tubā canentēs exercitum ad pugnam appellant.

Poētae [...] dē exercitiū victōriīs saepe nārrant.

Militēs Rōmānī prō Imperiō Rōmānō bella gerēbant.

Ćwiczenie 2

Posortuj poniższe wyrazy z tekstu *Dē exercitū Rōmānō* na 3 kategorie – wyrazy deklinacji I, II i IV, następnie przenieś je na właściwe miejsce.

Dēclīnātiō prīma I

Dēclīnātiō secunda II

Dēclīnātiō quārta IV

cornibus

cervōrum

tubae

peditātū

exercitiū

vīcōs

agrōs

cornua

patriā

oppida

pugnam

victōria

populus

glōriam

equitātū

Ćwiczenie 3

Uzupełnij zdania związane z tekstem *Dē exercitū Rōmānō* właściwą końcówką rzeczownika deklinacji IV.

1. Exercitus Romanus de equitat[] et peditat[] constabat.
2. Victoria exercit[] gloriam magnam patriae parabat.
3. Exercit[] Romano populus gratias agebat.
4. Poetae semper laudant exercit[].
5. Corn[] et tubae exercitum ad pugnam vocant.
6. Etiam cervi corn[].

uum

us

u

ua

ui

u

ua

Ćwiczenie 4

Do podanych rzeczowników dobierz właściwe przymiotniki w tym samym przypadku, liczbie i rodzaju.

cornibus

pūrae

manūs

longīs

gelū

frīgīdum

equitātū

ōrnāta

porticus

rapidō

genuum

lātōrum

Ćwiczenie 5

Uzupełnij poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród trzech możliwych.

Cervī _____ certant.

☐ cornibus

☐ cornua

☐ cornuum

Ćwiczenie 6

Uzupełnij poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród trzech możliwych.

Victōria _____ glōriam magnam patriae parat.

☐ exercituī

☐ exercitibus

☐ exercituum

Ćwiczenie 7

Uzupełnij poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród trzech możliwych.

_____ Mārtiae omnibus notae sunt.

☐ Īdūs

☐ Īduum

☐ Īdibus

Ćwiczenie 8

Uzupełnij poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród trzech możliwych.

_____ tē expectāmus.

☐ Domum

☐ domō

☐ Domī

Ćwiczenie 9

Uzupełnij poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród trzech możliwych.

Domum tuum _____ vēdis.

☐ magnō pretiō

☐ magnī pretī

☐ magnum pretium

Polecenie 1

Po zapoznaniu się z tekstem *Dē exercitū Rōmānō* oraz treścią słownika pojęć napisz w języku łacińskim krótki tekst na temat armii rzymskiej.

Polecenie 2

Przeczytaj poniższe sentencje a następnie dobierz do nich odpowiednie, zdjęcia. (Zdjęcia mogą być Twojego autorstwa lub z wolnych zasobów internetowych). Utwórz za pomocą dowolnego programu komputerowego np. GIMP, memy internetowe zawierające owe sentencje z graficzną ilustracją, czyli połączenie słowa i obrazu.

Senātus erat portus et refugium sociōrum.

Ūsus est optimus magister.

An nescīs longās rēgibus ēsse manūs?

Słowniki

Słownik pojęć

Konnica – Equitatus (łac.)

Legion piechoty posiadał jednostkę taktyczną konnicy, składającą się z 300 ludzi – był to oddział zwany ala, czyli skrzydło. Skrzydło podzielone było na 10 szwadronów zwanych turma złożonych z 30 jeźdźców, które z kolei dzieliły się na 10-osobowe dekurie (decuria od decem).

Piechota

Peditatus (łac) Piechota rzymska podzielona była na legiony (legio, legionis). Pod koniec V w.p.n.e. podzielono legion na 5 manipułów (manipulus,i). Po wprowadzeniu reformy Mariusza w I w p.n.e. legion liczył około 6000 żołnierzy i dzielił się na 10 kohort (cohors, cohortis) po 600 ludzi. Kohorty złożone były z 3 manipułów po 200 żołnierzy, które z kolei dzieliły się na 2 centurie po 100 ludzi (centum). Dowódcą centurii był centurio – setnik.

Portyk (łac.)

Otwarty ganek kolumnowy lub filarowy związany z budowlą, niekiedy dwukondygnacyjny, zwykle poprzedzający wejście; otwarty przynajmniej z jednej strony kolumnadą lub rzędem filarów na wysokość jednej lub dwóch kondygnacji, często zwieńczony trójkątnym frontonem; portyk może też być zagłębiony w budynek (portyk wgłębny).; portyk wykształcił się w starożytności, od renesansu powszechnego w architekturze świeckiej i sakralnej.

SPQR

Senātus Populusque Rōmānus – pol. „Senat i lud rzymski”. Litery często umieszczane na sztandarach wojsk rzymskich jako symbol państwa, w obronie którego armia walczyła.

Sztandar – Signum (łac.)

Sztandarem legionu był umieszczony na długich drzewcach orzeł – aquila z rozpostartymi skrzydłami. Signum manipułu miało kształt wyciągniętej dłoni (manus). Sztandar konnicy (vexillum) bardziej przypominał współczesne sztandary, jako że był to kawałek materiału rozpięty na drzewcu, umieszczony jednak poprzecznie.

Słownik łacińsko - polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Rzymski legionista grający na Corfu, Wikipedia, CC BY-SA 3.0

Bibliografia

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 2013.

H. Wolanin, *Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym*, Kraków 2012.

Z. Samolewicz, T. Sołtysik, *Składnia Łacińska*, Kraków 2006.

encyklopedia.pwn.pl